

# Bilag 9.1

Dato: 10.08.2022

Til:

## **Energistyrelsen**

Carsten Niebuhrs Gade 43,  
1577 København V

@: [open-door@ens.dk](mailto:open-door@ens.dk)



**Danmarks  
Naturfredningsforening**

Masnedøgade 20

2100 København Ø

Telefon: 39 17 40 00

Mail: [dn@dn.dk](mailto:dn@dn.dk)

## Høringsvar til Frederikshavn Havvindmøllepark, journalnummeret: 2019-82737.

Danmarks Naturfredningsforening (DN) og DN Frederikshavn-Læsø takker for muligheden for at komme med bemærkninger til miljøkonsekvensrapporten for Frederikshavn Havvindmøllepark ud for Hirsholmene i Kattegat.

Grundlæggende mener vi, at der er nogle væsentlige mangler i miljøkonsekvensrapporten, som bør udbedres. Det er afgørende for at sikre et tilstrækkeligt grundlag at vurdere konsekvenserne af projektet på baggrund af. Her er det også relevant at bemærke at DK reelt er et af de lande i EU, der har mindst natur, som neden for beskrevet, og hvor den natur, vi har, er i dårligst til-stand .

DN støtter helhjertet den grønne omstilling, og er ikke imod kystnære havvindmøller. At der er tale om et anlæg, hvor møller skal testes med henblik på bl.a. at sikre større effektivitet, opnå færre driftsforstyrrelser, vurdere konsekvenser af de store møller for fugle, livet i havet og natu-ren i det hele taget, er til alles gavn, og en formildende omstændighed ved det konkrete projekt, men altså ikke i sig selv giver anledning til at vi går på kompromis med naturbeskyttelsen. Lokali-teten Hirsholmene er et værdifuldt naturområde, som er højt skattet af lokalbefolkningen, hvor mange er kritiske overfor placeringen. Derfor bør vi, som altid, sikre os at udgangspunktet for parken og den aktuelle placering er undersøgt ordentligt. Viser det sig at parken kan opføres uden store konsekvenser for natur og biodiversitet, vil DN, som altid, bakke op.

Danmarks Naturfredningsforening, ser således frem til at manglerne i miljøkonsekvensrapporten, som nedenfor beskrevet, bliver udbedret, så vi får et ordentligt grundlag at vurdere Frederiks-havn

Havvindmøllepark på – herunder hvilke afværgeforanstaltninger der eventuelt bør etableres for at parken kan sameksistere med naturen i det meget vigtige trækområde for fugle omkring Hirsholmene.

## **Fugle**

Dansk Ornitologisk Forening (DOF) skriver i deres hørings svar, at der mangler en undersøgelse af påvirkninger på de trækkende fugle der passerer Hirsholmene. Særligt bestanden af Lysbuge-de Knortegæs fra Svalbard og Det nordøstligste Grønland, som ville skulle passere vindmøllerne der står som en barriere i deres rejse ned gennem Læsø Rende. DOF er bekymret for, at den i forvejen sårbare bestand på bare 5-6.000 fugle vil blive alvorligt truet på deres træk to gange om året, såfremt der etableres en linje af kæmpevindmøller i området. Desuden nævnes forårs-trækket af rovfugle som kommer op igennem Vrangbæk Ådal og passerer ud sydøst om Frede-rikshavn for at fortsætte ud over Hirsholmene frem mod Skagen og nattrækkende småfugle, som kommer direkte fra den svenske kyst og som vil passere igennem mølleområdet, mod lyset i by-en, som vil stå bag møllerne. DN bakker op om, at ovenstående forhold bør undersøges og beskrives ordentligt forud for at miljøkonsekvensvurderingen kan godkendes.

### **Fugleundersøgelser, monitorering og afværgeforanstaltninger**

Trækket af fugle bør optimalt foregå over flere år, men da det næppe er realistisk at få gennemført på nuværende tidspunkt, så vi gerne at man som supplement til optællinger som bør igangsættes hurtigst muligt supplerer med veldokumenterede og virksomme løsninger, som markant kan nedbringe skadevirkningen i forhold til træk- og rastende fugle gennem vindmølleparker. Til eksempel, så har vi i vindmølleparker sat op i store trækruter i udlandet, fx i USA, set at man har installeret rader, som kan opdage store flokke af trækfugle. Også selvom mange trækkende fugle i flere af disse områder normalt passerer i en højde, der ikke bringer dem i nærheden af de roterende møllevinger fra parkerne, så får dårligt vejr fra tid til anden fuglene til at søge mod jorden for at ride stormen af, og det er her, at møllerne kan komme i vejen for de trækkende fugle. Præcis som vi kan forvente at det ind i mellem vil ske i det her undersøgte område.

Al den stund at der er tale om testvindmøller, og vel at mærke en test af nogle af de største vindmøller i verden, bør man også implementere systemer som løbende kan monitorere udviklingen og være med til at vurdere hvorvidt antagelser omkring påvirkning af fugle holder stik. Det vil også tilvejebringe vigtig viden i forhold til at vurdere om man fx bør bremse vindmøllerne i bestemte vindretninger, eller lave tilpasninger i forhold til fremtidige projekter.

Løbende monitorering og gode afværgeforanstaltninger virker derfor på mange måder oplagt, i det konkrete projekt, hvor der er tale om testvindmøller, men som slet ikke er nævnt i rapporten. Resultaterne bør naturligvis gøres offentligt tilgængelige.

## **Flagermus**

Der er i området talt 149 registreringer af 6 arter af flagermus. De hyppigste registrerede arter var vandflagermus, dværgflagermus, sydflagermus og troldflagermus. Herudover blev nordflagermus og skimmelflagermus registreret enkelte gange.

Fælles for alle flagermusarter er, at de har relativt lange levetider (nogle arter helt op til 40 år), samt lave reproduktionsrater, og at de typisk lever i lave bestandstætheder. Hunnerne skal hos de fleste arter være 2 år før de får unger. De fleste arter føder typisk kun én unge pr. år (nogle arter kan få to), og det er ikke alle

voksne hunner, der yngler hvert år. I nogle år er det kun halvdelen af hunnerne. For at opretholde bestandene skal der derfor være en høj overlevelse fra år til år, især for de voksne flagermus. Flagermusbestandes status er derfor meget følsom over for øget dødelighed, og bestandene vil være lang tid om at genoprette gunstig status efter en periode med en ikke-bæredygtig, forhøjet dødelighed. Selv mindre ændringer i mortalitetsrater per år kan derfor have væsentlig betydning for en flagermusbestands status, og derfor er det særligt vigtigt, at man gør forarbejdet ordentligt, når det besluttes at placere en havvindmølle-park i et område som her, hvor vi ved, at der er flagermus.

Hertil kommer at det er meget komplekst at afgrænse flagermusbestande, og det vil kræve meget omfattende, årelange studier i og uden for et projektområde for at få tilnærmelsesvis tro-værdige estimater på størrelserne af lokale bestande af forskellige arter. I praksis er det formentlig umuligt at estimere størrelsen af flagermusbestande, specielt størrelserne af de trækken-de bestande og hvilke andele af arternes samlede 'fly-way'-bestande, som forekomsterne i et projektområde udgør. Altså bør der anlægges stor forsigtighed i vurderinger af anlægsprojekters påvirkninger af flagermusbestandenes status og undersøgelser forud for anlæg som dette bør følge best practise på området, hvilket man ikke har gjort her.

De flagermusundersøgelser der er lavet løber fra 14. august til 22. november 2021, altså hen over bare tre måneder i efteråret 2021 (minus en lille uge, hvor der var udfald pga. udstyrs-svigt). Det er slet ikke tilstrækkeligt til at vurdere koncentrationen af flagermus i området. Området bør som minimum undersøges grundigt i sommermånederne (juni-august) for at konstatere at området ikke er hjemsted for lokale ynglekolonier, og når projektområdet som her indeholder trækkende flagermus, skal undersøgelsen derudover og som minimum dække hele trækperioderne om foråret og om efteråret – det vil sige fra marts til maj og medio-august til medio-oktober. Dette jf. anbefalingerne i notat fra DCE 2020 om beskyttelse af flagermus og miljøvurderinger .

De konklusioner der fremkommer i miljøvurderingen, herunder at "områdets økologiske funktion for flagermus ikke vil blive påvirket af projektet", mener DN således ikke er tilstrækkeligt veldokumenteret og bør derfor suppleres med yderligere undersøgelser jf. ovenforstående.

Afslutningsvis bemærkes det desuden, at der de seneste år er fremkommet en del ny viden om flagermus i relation til infrastrukturanlæg, og effekter af disse på flagermus' bestandsstatus. Denne nye viden er det nødvendigt at indarbejde i planlægningen og driften af anlægsprojekter for at kunne sikre gunstig status for bestandene af de forskellige flagermusarter. Det har man heller ikke gjort her. Til eksempel kan nævnes Naturvårdsverkets rapport fra 2019 omkring flagermus og vindkraftværk, som der henvises til herunder under "vind og tilstedeværelsen af flagermus" eller Notatet fra DCE om netop beskyttelse af flagermus i miljøvurderinger, hvor der blandt andet findes en guide til, hvordan man bør sammensætte undersøgelsen for efter bedste evne at kunne estimere størrelsen af en bestand i et givent område. Denne er heller ikke fulgt her.

## **Afslutning**

På baggrund af ovenstående er det vores vurdering, at der forud for at parken kan godkendes, bør tilvejebringes yderligere undersøgelser af konsekvenserne for blandt andet trækfugle, herunder Lysbuget Knortegås, og nattrækkende småfulge i tråd med det høringssvar DOF har indsendt.

Desuden bør flagermusundersøgelserne som minimum udvides med optællinger henover både forår og efterår i yngle- og træksæson, med henblik på at få tilvejebragt et tilstrækkeligt grundlag at vurdere de stærkt truede og særligt følsomme flagermus på baggrund af.

**Med venlig hilsen,**

Formand, Flemming Thorning-Lund, DN Frederikshavn

&

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, stylized 'L' and 'P' intertwined.

Lasse Jesper Pedersen  
Klima- og Energipolitisk Seniorrådgiver,  
Danmarks Naturfredningsforening